№ 3. Ешій 6 Юніє 1829.

АЛБИНА РОМѪНѢСКЪ

ГАЗЕТЪ ПОЛИТИКО-ЛИТЕРАЛЪ

ЕШІИ

Ексеѫленціа Са Домнȣл Генерал-Маіор ши Кавалеріѹ де Мѧрковичі, В: Президентȣл Диванȣлȣй Молдовей, прецȣинд фолосȣл моралник че ва адȣче націей ноастре пȣбликаціа ачестей Газете, спре ада редакціей семнеле ꙟналтей сале плъчери ши але ꙟдемнȣлȣй аȣ бине воит ши ꙟсȣши асе пренȣмера.

ПОЛОНІѦ

Газета де Прȣсіа ꙟщіинцазъ дин Варшавіа дела 13 Май: къ ла 12 ачестей саȣ фъкȣт кȣ чѣ май маре стрълȣчире ꙟкоронарѣ дȣпъ кȣпринзерѣ Программей (рѫндȣиторей ꙟщіинцъри). Ентȣсіасмȣл кȣпринсесе пре тоци. Ꙟн тимпȣл помпей мергѫнд ла Бесерикъ ши май вѫртос ꙟтȣрнѫндȣсе ресȣна граюри де бȣкȣріе, Ꙟлȣминарѣ са Принцеса де Ловичі, Соціа Марелȣй Дȣка Костантин, ꙟсоцѣ пе Мъририѣ са Мареле Дȣка Діадохȣл Тронȣлȣй. Плекарѣ Мъіестъцилор Сале, бȣнтатѣ ши харȣл кѫщигѫнд инимиле тȣтȣрор лѣȣ ꙟнълцат ла чел май ꙟналт град ал бȣкȣріей. Ꙟн 9 але ачещіа Мъестъциле сале аȣ фост ла екзерчиціе (мȣщрȣ) оȣнде ера адȣнаци песте доѫзъчі міи осташи. Ꙟ оȣрма ȣнȣй ȣказ Региментȣл ал доиле де вѫнътори Кавалеристи ва пȣрта де акȣм ꙟнаинте нȣмеле Мъіестъцій Сале Ꙟпърътесей. Іери саȣ ꙟмпърцит мȣлте Кавалерій, ши оȣній саȣ ꙟнаинтит ла Дрегъторій, іаръ алций аȣ кѫщигат алте фаворȣри. Ꙟ тимпȣл оспъцȣлȣй Ꙟпърътескȣ дȣпъ ꙟкоронаціе, Дȣмнѣлȣй Паганини, веститȣл мȣзикант аȣ арътат ал сѫȣ мещешȣг кѫнтѫнд ꙟ Ѩлъȣтъ.

ОДЕСА

Ла 25 май аȣ ꙟтрат ꙟн лиманȣл нострȣ 2 коръбій, ȣна а Сардиніей нȣмитъ Семпрелостесо ши алта Аȣстріанъ нȣмитъ Панселинос кȣ робій рȣсещи, ꙟн нȣмърȣл лор съ афлъ Маіорȣл Марценкевичі дин Регементȣл Азоф; ал доиле Капитан Ігнатіеф, ши Леитенантȣл Ростовсоф дин вѫнъторій Гвардіей. Стегарюл Милорадовичі дин Регементȣл Хȣсарилор ал принципȣлȣй Ораніей, Стегарюл Сергіе Доктороф ши Петрȣ Рачиской дин вѫнъторій чей кълъри ши 106 солдаци кȣ сȣптофицъри. Ниме нȣ кȣноаще ꙟнкъ кȣвѫнтȣл Хотърѫрей Мъририей сале Сȣлтатȣлȣй. Щим нȣмай къ ла ꙟчепȣтȣл лȣй май ȣнȣл дин фаворицій сѫй аȣ черчетат робій ла Инсȣла Принципилор апроапе де Костантинополе, ши іаȣ ꙟщіинцат къ Сȣлтанȣл воеще ада тȣтȣрор слобозеніе.

пꙋцин дꙋпъ ачѣста ꙟтꙋрнѫндꙋсъ аꙋ алес 4 Офицѣри 2 Стегари ши 106 солдаци рѫндꙋиндꙋй съ ꙟтре ꙟн корѫбїиле гътите де ай адꙋче ла Одеса, Асѣмине аꙋ ꙟщїинцат ши пе чїе лалци къ ꙟкꙋрѫнд вор приими алор слобозенїе. Ла пꙋрчедирѣ робилор нꙋ ли саꙋ фъкꙋт ниче ѡ ꙟтребаре, дар ничи саꙋ черꙋт дела дѫншїй вре ѡ фъгъдꙋинцъ.

ПРꙊСІЯ

Дꙋпъ ꙟщїинцъриле дин Берлин дела 16 май Маїестатѣ са Рига (Краюл) де Прꙋсія пътимеще гꙋтъший де фригꙋри, де кареле аꙋ фост кꙋпринс ши май наинте кꙋ єрокътевї сѫптъмѫний, ши пентрꙋ ачаста кꙋ пърере де рꙋꙋ се афлъ невоит аши скимба скопосꙋл кълъторїей, че аве съ факъ ꙟн Силезїа ла Сибиленорт спре асе ꙟтѫлни кꙋ Маїестатѣ са Ꙟпъратꙋл Россїей. Дела 20 май Кръѣска са Ꙟналцимѣ Принципꙋл де Прꙋсія Вилхелм ши Генералꙋл Ностиций саꙋ ꙟсърчинат ꙟмѣсꙋ кѫт май кꙋрѫнд ла Варсавїа де а фаче кꙋноскꙋт ачаста Маїестъцїй сале Ꙟмпъратꙋлꙋй Россїей.

ВІЄНА 12 Маю.

Ꙟ зиꙋа ꙟкоронацїей фъкꙋте ла Варсавїа ла 12 Маю, аꙋ сосит аиче Контеле Красински, Връѣскꙋл Полонїей Генерал де Кавалерїе кꙋ ꙟсърчинаре ѯтра ординарїе дин партѣ Маїестъцей сале Ꙟмпъратꙋлꙋй Россїей ши Ригꙋлꙋй ал Полонїей. Дечи Кесаро-Кръѣска са Маїестате аꙋ бине воит априими астъзи пе нꙋмитꙋл Генерал ꙟтрꙋ приватъ аꙋдїенцїе.

КРЪІЯ НЕАПОЛЕЙ.

Дꙋпъ ꙟщїинцъриле дела Неаполе дин 20 май Амбасадорїй Енглезъск ши Францозъск, че аве съ трѣкъ ла Костантинополе, абїе астъзи аꙋ пꙋтꙋт пꙋрчеде, вѫнтꙋл ꙟнкъ ли ера атѫт де пꙋцин прїинчос ꙟкѫт корабїа ꙟ каре се афла нꙋ ешисъ ꙟнкъ дин ѡризонꙋл ностꙋ. Домнꙋл Гордо, афаръ де Персоналꙋл Амбасадей, аре ꙟнкъ кꙋ сине пе лордꙋй Пармꙋ, Гросвенор ши Дꙋнлов

ФРАНЦІЯ

Газета Министерїей нꙋмитъ Мониторꙋл дела 13 Май кꙋпринде ꙋн декрет (хотърѫре) Кръѣск, прин кареле се хотъръще: ка нꙋмерꙋл маршалилор Францїей де акꙋм ꙟнаинте съ нꙋ трѣкъ песте 12, нꙋмерꙋл Генерал лейтенанцилор съ фїе 100 ꙟ а Маршалилор де кѫмп 200. Министрꙋ развоюлꙋй есте ꙟсърчинат кꙋ пꙋнерѣ ꙟлꙋкраре ачестꙋй декрет.

АНГЛІЯ

Газета Енглетерей, нꙋмитъ Стандарт дела 7 май зиче: афлъм дин ꙟщїинцъри сигꙋре, къ Сꙋлтанꙋл ар аве де гѫнд ꙟндатъ дꙋпъ сосирѣ амбасадорилор Англїей ши а Францїей ла Костантинополе, съ факъ прин ачещїа Маїестъцей сале Ꙟмпъратꙋлꙋй де Россїа пꙋнерѣ ꙟнаинте де ѡ пачникъ трактацїе пентрꙋ не ꙟнвоирѣ че ꙋрмѣзъ ꙟнтре амбе-пърциле. Ꙟнкъ се май адаоце къ ачесте пꙋнери ꙟнаинте дин партѣ Сꙋлтанꙋлꙋй ар фи фоарте мъсꙋрате, ши се поате ащепта къ нꙋ сѫнт де асъ лепъда кꙋ тотꙋл ши де кътръ Маїестатѣ са Ꙟмпъратꙋл Россїей.

Ѻ ꙟщїинцаре дела Констандинополе зиче: къ Халил Паша, Комендантꙋл Армїилор тꙋрчещи ꙟн лиꙋса лꙋй Решид Паша ла Шꙋмла, прин соартѣ вїецей сале се асъмънѣзъ ѡарекꙋм кꙋ Іосиф чи саꙋ вѫндꙋт де кътръ фрацїй сѫй, къ ши ачеста асѣмине вѫнзѫндꙋсъ де ай сѫй, аꙋ фост кꙋмпърат де Сераскерꙋл ши мареле Адмирал Хосрев-Паша, де атꙋнче нꙋмитꙋл саꙋ ꙟнълцат дин град ꙟград кꙋ ѡ репежꙋне атѫт де маре ши кꙋ ꙋн аша де стрълꙋчит кип, ꙟкѫт фїинд де 24 ани се афлъ акꙋм Пашъ де трїй тꙋюри, маре Сераскерю, ши лꙋкрꙋл чел май вредник де мираре, къ есте ши логодит кꙋ ѡ фїикъ а Сꙋлтанꙋлꙋй, нꙋмитъ Принцеса Салтра.

ДЕСПРЕ ИКОНОМІЕ

Деспре Епизотїей (боалей вителор) че пе алокꙋри ꙟн Молдова ꙟнкъ наꙋ ꙟнчетат, ꙟнпъртъшим ꙋрмътоареле ꙟщїинцъри:

Ачѣстъ боалъ саꙋ кꙋноскꙋт ꙟн Еꙋропа, апроапе пе ла ꙟнчепꙋтꙋл вѣкꙋлꙋй трекꙋт, адꙋсъ дин Асїа ръсеритꙋлꙋй прин Подолїа, Бесарабїа ꙟцара оꙋнгꙋрѣскъ. Пъръ ла 1711 саꙋ ивит ꙟн Италїа, де оꙋнде саꙋ лъцит ꙟн Франціїа, ꙟн Германїа, ши пънъ ꙟн Оланда ши Енглитера. Ла ꙟнчепꙋт Епизотїа, асеменѣ ка тоате Епидеміиле, ера фоарте оморътоаре, ши астъзй есте ꙟкъ оꙋна дин чеде грѣле бътъй але цѣрїй. Семнеле боалей сꙟнт ачесте: ꙟнтъй вита аратъ трꙟждавїе, апой капътъ фїербинтѣлъ шимай алес ла оꙋрекй ши ла коарне. Пърꙋл ей піерде лꙋстрꙋ сꙋ, ши съ сбꙋрлеще. Кресꙟнд боала, пофта мꙟнкърїй ши ꙟнсаший ръмъгарѣ ꙟчетѣзъ. Дꙋпъ ачесте съ кꙋпринде де фрꙟнгꙋриле Епизотїей ши де спазмꙋрй де неврѣ май алес лагрꙋмазй, ши нꙋ поате съфери ничй мꙟна съй нетезаскъ спинарѣ. Кꙋ кꙟт спореще боала кꙋ атꙟта май мꙋлт плѣкъ чербичѣ са ши атꙟт дин нърй, кꙟт ши дин гꙋръ ꙟй кꙋрџе о флегмъ ꙟндеситъ. Стомахꙋриле лор (кꙟчй ачесте вите аꙋ кꙟте патрꙋ стомахꙋрй) нꙋ лꙋкрѣзъ, оꙋдꙋл съ рошеще, ши апой съ ꙟнтꙋнекъ, дꙋпъ ачесте оꙋрмѣзъ о винтре кꙋмплитъ, каре ꙟнсоцитъ кꙋ о грѣ ръсꙋфларе ꙟнсемнѣзъ апропїерѣ пеирей. Оꙋнеле дин вите скапъ де ачастъ боалъ каре есте кꙋ атꙟта май примеждїоасъ, кꙋ кꙟт венинꙋл ей есте липичос, ꙟкъ нꙋ май перитꙋ вителе челе албе. Дꙋпъ старѣ атмосферей съ фаче ши смередирѣ май пꙋтѣрникъ саꙋ май славъ, ꙟмпъртъшиндꙋсъ алтей вите нꙋ нꙋмай прин атинџере, чи ши прин лꙋкрꙋрй молипсите де о витъ болнавъ.

Дꙋпъ мꙋлте черкърй, ꙟнкъ тот нꙋ саꙋ пꙋтꙋт нимери о доφторїе сигꙋръ спре виндекарѣ ачестей боале. Пе оꙋне локꙋрй саꙋ черкат асе пꙋте фери де ачѣста хꙋлтꙋиндꙋсе вителе кꙋ матеріа молипситоаре. дар ачѣста нꙋ аꙋ авꙋт де пꙋрꙋрѣ дорита лꙋкраре, ши ничй се кꙋвине а оꙋрма, пꙟнъ нꙋ съ аратъ боала ꙟн апропїерѣ локꙋлꙋй, ши пꙟнъ нꙋ съ атинџе де вителе молипсите.

Лецꙋирѣ ачестꙋй рꙋꙋ съ апъръ нꙋмай прин ꙟнгрꙋдирѣ локꙋрилор молипсите де кътръ дрегъторїе, їар мъсꙋриле де приврегїере, че оꙋн економ поате але пꙋне ꙟн лꙋкраре сꙟнт ачесте:

1. Ꙟмпїедекарѣ комꙋникаціей (аместекꙋлꙋй) кꙋ вителе молипсите, ши кꙋ локꙋриле де кари саꙋ атинс челе болнаве.

2. Пъстрарѣ пꙋтерей вителей прин оꙋн нꙋтрец сънътос ши мистꙋиторїꙋ.

3. Съ се дѣ ѣрба лꙋй татин, ши ѣрбъ маре, оꙋстуройꙋ ши лемшꙋн кꙟте 10 драмꙋрй ши тъмꙟе чинчй драмꙋрй, ши писꙟндꙋсе тоате съ се амѣстиче кꙋ оꙋнт де лемн патрꙋ лингꙋрй де масъ ши оцъ 50 драмꙋрй, ши съ тоарне ꙟн гꙋра добитокꙋлꙋй, ши съ ꙟсъ фрече ши трꙋпꙋл.

4. Спре нимикчирѣ міазмей (смердꙋирїй) съ афꙋмъ вита кꙋ оꙋн амѣстик фъкꙋт дин Пꙋчоасъ писатъ о мꙟнъ плинъ.
Селитръ ши саре писатъ о мꙟнъ.
Енипери писат трей мꙟнй.
ши търꙟце де грꙟꙋ трей мꙟнй.
Тоате ачесте съ се амѣстиче ла оꙋн лок, ши кꙟте кꙋ о мꙟнъ съ се афꙋмеши граждꙋл фїинд оꙋшиле ꙟнкисъ, апой адоазй дескизꙟндꙋсъ съ се аерисаскъ.

5. Локꙋл оꙋнде аꙋ зъкꙋт вителе, съ кꙋвине асъ кꙋръци кꙋ ниска оꙋна мижлоаче, прин кариле съ омоаръ міазма пестиферъ ръмасъ, ши каре съ пъстрѣзъ май алес ꙟн бале, ꙟн сꙟнџе, ꙟн оꙋдꙋ ши ꙟн балига вителор.

КꙋМПЛИТꙋЛ КꙋТРЕМꙋР ДЕЛА СПАНІА.

Ꙟфрикошатꙋл кꙋтремꙋр, че саꙋ ꙟтъмплат ꙟсара 9 Мартїе ла май мꙋлте локꙋрй ꙟн Гꙋбернїа Орїехела ꙟпровинціїа Валенціей, кꙋм ши ла Мꙋрціїа ꙟпровинціїа де асъмине нꙋмире, ꙟн о клипѣлъ аꙋ префъкꙋт ꙟнпꙋстїетате мъноасъле кꙟмпїй, пе каре пꙋцин май ꙟнаинте съ афла стꙟнд 20 Бисеричй, пист 4000. касъ ши мꙋлте фабриче, кареле ера флоарѣ ачестор локꙋрй, ши аꙋ ꙟнгропат ꙟн сꙋрпърй о маре парте де оамений ꙟпреꙋнъ кꙋ съмънътꙋриле кꙋ тꙋрмиле, ши тоатъ аверѣ лор. Ꙟхотаръле сатꙋлꙋй Филип-нери саꙋ дескис 140 лакꙋрй, дин каре аꙋ ръвърсат мꙋлциме де апъ, ши оꙋн фелїꙋ де Ꙟринъ (нъсип) негрїе, че аꙋ ꙟнекат тоате де пин прецꙋр. Ла Рожаса саꙋ дескис ла май мꙋлте локꙋрй кръпътꙋрй ꙟпъмꙟнт, дин кариле аꙋ е

шит ѡ аринъ вѫнътъ ши ѡпꙋтоаре пестиферъ сау оморѫтоаре. Ла 23 март бътъиле пъмѫнтꙋлꙋй єра ла Валиція май ꙋшоаре, деши клътиреѣ пъмѫнтꙋлꙋй цинеѣ а оръ кѫте 5 пѫнъ ла 6 минꙋте, тотꙋш нꙋ єра ꙟсоците де аша ꙟфрикошате ꙋете ка ꙟнаинте, збꙋчꙋмъриле честе май дин ꙋрмъ аꙋ рѫстꙋрнат де истов май мꙋлте зидирй, че кꙋ кꙋтремꙋрꙋл дин тѫю рѫмъсесе не бътъмате. Цинꙋтꙋл де Орихела сау рѫсипит 17 Бисеричй ши 4000 касе, сау скос де сꙋпт сꙋрпътꙋрй 2368 трꙋпꙋрй моарте, ши 1207 рънiцй, кꙋм ши 2 персоане вiй ши не бътъмате, че аꙋ рѫмас ꙟвiацъ апъръте ка прин ѡминꙋне. Де ꙟсъмнат єсте ачѣстъ ꙟтѫмпларе кꙋ тотꙋл деосъбитъ, къ ꙋн копил де 11 лꙋнй аꙋ пꙋтꙋт трѫй чинчй зиле фъръ де ничй ѡ хранъ, кареле сау афлат ла пептꙋл майкъса че зъчеѣ лѫнгъ дѫнсꙋл ꙋчисъ ꙟ сфъръмареѣ ꙋней касе сꙋпт дой пърецй де зид ръзъмацй ꙋнꙋл ꙟтралтꙋл, карiй алкътꙋѣ ѡ болтъ. Цинꙋтꙋл Белꙋго се вѣд патрꙋ сꙋте кръпътꙋрй ꙟпъмѫнт, върсинд кꙋ маре мъсꙋръ ѡ апъ акърiа пꙋтоаре ꙟвенинѣзъ аерꙋл, аиче сау фъкꙋт каналꙋрй честей апе арътоаре пентрꙋ съмънътꙋрй, ши кареѣ аместекѫндꙋсе кꙋ алте апе, ши върсиндꙋсе ꙟмаре, омоаръ ши ѫнсꙋш пештiй, алте лакꙋрй арꙋнкъ аринъ ши ченꙋшъ, ши кꙋ атѫта мъсꙋръ ꙟкѫт сар пꙋте ꙟкърка кѫтева сꙋте каръ, ачесте арꙋнкътꙋрй сѫнт аместекате кꙋ фелюрй де металꙋрй, местекꙋл вѫѱелелор кꙋ каре лꙋчеще ачѣстъ аринъ єсте минꙋнат.

Ꙟщiинцерй май ꙟ ꙋрмъ де ла Мꙋрціа дин 26 мартiе арат, къ абiа съ линищисъ чева аколо дꙋпъ спайма че дин тѫю, кѫнд дин ноꙋ iаръш ла 25 мартiе диминѣца аꙋ къзꙋт ꙟ фрикъ ши гроазъ, ꙟ чепѫнд кꙋтремꙋрꙋл, деши нꙋ кꙋ атѫте ꙋете кала 9 мартiе, бътъиле ꙟсъ аꙋ цинꙋт 10 секꙋнде, ши пъмѫнтꙋл сау клътинат ꙟ ꙋрмъ алте 2. Ла доъ чѣсꙋрй дꙋпъ ачѣѣ сау симцит iаръш ꙋн кꙋтремꙋр ꙟсъ нꙋ пре таре. Дꙋпъ кꙋм съ ꙟщiинцазъ: ꙟ Торевiа, ла Мата ши ꙟ алте пърцй стрикате де кꙋтремꙋрꙋл дин 9 мартiе, клътитꙋриле пъмѫнтꙋлꙋй май наꙋ ꙟчетат, фiинд къ кꙋтремꙋриле ачесте не кꙋрмат ꙋрмѣзъ, кѫнд май таре кѫнд май ꙟчет. Ничй ѡдинiоаръ аша чева ꙟлꙋме нꙋ сау вѣзꙋт. Мꙋлте персоане че нꙋ креде тоате ачѣсте, мергѫнд ꙟпърциле ачѣле сау ꙟтꙋрнат плине де фрикъ ши де мираре. Лакꙋриле арꙋнкъ де ꙋро кѫте ва зиле ꙋн фелю де скоиче, кꙋм ши алте цистꙋрй де вiецъцй тръитоаре ꙟмаре. (Бавꙋрма)

ПꙊБЛИКАЦІЄ

Нꙋмиціи Iван Матѣю ши Манолаке Дроза, Клирономiй рѫпосатꙋлꙋй Iван Тꙋтꙋеско съ ꙟщiинцазъ: къ чинстита Дерегъторiе де цинꙋтꙋл Хотинꙋлꙋй аре съ ли ꙟкрединцезе ѡ повесткъ, ши нещiинд ꙋнде се афлъ, Департаментꙋл причинилор стреине дин Єшй чере ка нꙋмиціи Клирономй съй факъ кꙋноскꙋтъ лъкꙋинца лор.

Нꙋмитꙋл Меркꙋрiе Канели, Грек де нацiе Рад Даскал, аꙋ рѫпосат ꙟ Кишинъꙋ ла 11 Март трекꙋт лъсѫнд лꙋкрꙋрй де 33 рꙋбле ши 54 Коп: ши ꙋн Синет де 5000 лей. Не щiꙋціи Клирономй ай ръпосатꙋлꙋй съ ꙟщiинцезъ ка съ се арете ла Департаментꙋл причинилор стреине ал Молдовей.

ЄШІЙ

Дꙋпъ ꙟнщiинцериле прiимите аиче ꙟн Єшй ла 3 Iꙋнiе сара, Маестатеа Са ꙟнпъратꙋл атотъ Росiе пела сфършитꙋл лꙋй май съ афла ꙟн Берлин (Прꙋсiа).

ѠБСЕРВАЦІЙ МЕТЕОРОЛОГИЧЕ.

Зиоа	Ѡбсервацiей	Калдомесер	Гремесер	Старѣ аерꙋлꙋй
5.	Iꙋнiе диминѣца ла 12. часꙋрй	† 15.	28. 9.	скимбъчос кꙋ плоае

Де ла 7 пѫнъ ла 15 Iꙋнiе соареле ръсаре ла 8 часꙋрй ши 20 минꙋте тꙋрчещй

Амѣзъзи вине ла 4. чѣсꙋрй 10 минꙋте дꙋпъ ачелаши орник (час-орник)